

Sygn.akt III AUa 826/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Szponar - Jarocka (spr.)

Sędziowie: SA Bohdan Bieniek

SA Piotr Prusinowski

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 listopada 2013 r. w B.

sprawy z odwołania J. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wypłatę emerytury za okres od 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r.

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 maja 2013 r. sygn. akt III U 286/13

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 826/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 13 października 2011 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.) oraz art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 roku, Nr 257, poz. 1726), wstrzymał J. P. wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 roku. Organ rentowy wskazał, że jest zobowiązany do wstrzymania wypłaty emerytury z uwagi na nierozwiązanie przez ubezpieczoną stosunku pracy wskutek wejścia w życie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

J. P., powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 w sprawie o sygn. akt K 2/12 (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1285, lex numer 1227132), w dniu 26 listopada 2012 złożyła w organie rentowym wnioski o wypłatę zaległej emerytury od dnia 1 października 2011 roku wraz z ustawowymi odsetkami. Wskutek rozpoznania powyższego wniosku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 7 stycznia 2013 roku wznowił postępowanie w sprawie zakończonej decyzją tego organu z dnia 13 października 2011 roku, wznowił wnioskodawczyni wypłatę świadczenia od dnia 22 listopada 2012 roku, tj. od dnia opublikowania w/w wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw oraz uchylił decyzję z dnia 13 października 2011 roku w części, w jakiej dotyczy ona wstrzymania wypłaty emerytury od dnia 22 listopada 2012 roku.

Na podstawie kolejnej decyzji z dnia 21 marca 2013 roku w/w organ rentowy odmówił J. P. uchylecia decyzji z dnia 13 października 2011 roku w części, w jakiej decyzja ta wstrzymuje wypłatę emerytury za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku.

J. P. w odwołaniu od decyzji w/w organu rentowego z dnia 21 marca 2013 roku domagała się jej zmiany i uchylecia decyzji tego organu z dnia 13 października 2011 roku w części, w jakiej decyzja ta wstrzymuje wypłatę emerytury za okres dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku oraz nakazania organowi rentowemu wypłaty emerytury za w/w okres wraz z ustawowymi odsetkami.

Sąd Okręgowy w Łomży III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu powyższego odwołania wyrokiem z dnia 28 maja 2013 roku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że uchylił decyzję z dnia 13 października 2011 roku w zakresie zawieszenia prawa do emerytury za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku i wznowił wypłatę emerytury J. P. za ten okres (pkt I) oraz zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. do wydania decyzji w przedmiocie wniosku J. P. z dnia 26 listopada 2012 roku o wypłatę odsetek od zaległych świadczeń wstrzymanych od dnia 1 października 2011 roku – w terminie 30 dni od daty uprawomocnienia się niniejszego wyroku (pkt II).

Z ustaleń Sądu I instancji wynikało, że J. P. na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 17 marca 2009 roku (wydanej wskutek rozpoznania jej wniosku z dnia 11 marca 2009 roku) nabyła prawo do emerytury od dnia 1 marca 2009 roku. Wnioskodawczyni zarówno przed złożeniem wniosku o emeryturę, jak i do chwili obecnej jest nieprzerwanie zatrudniona w Urzędzie Gminy w S.. Decyzją w/w organu rentowego z dnia 13 października 2011 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, wstrzymano wnioskodawczyni wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 roku. Organ rentowy wskazał, że wskutek wejścia w życie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zobowiązany do wstrzymania wypłaty świadczenia z uwagi na nierozwiązanie przez ubezpieczoną stosunku pracy z pracodawcą, u którego była zatrudniona przed nabyciem prawa do emerytury. Decyzją w/w organu rentowego z dnia 7 stycznia 2013 roku wznowiono postępowanie w sprawie zakończonej decyzją tego organu z dnia 13 października 2011 roku, wznowiono wnioskodawczyni wypłatę świadczenia od dnia 22 listopada 2012 roku, tj. od dnia opublikowania w/w wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw oraz uchylono decyzję z dnia 13 października 2011 roku w części, w jakiej dotyczy ona wstrzymania wypłaty emerytury od dnia 22 listopada 2012 roku. Aktualnie zaskarżoną decyzją w/w organu rentowego z dnia 21 marca 2013 roku odmówiono J. P. uchylecia decyzji z dnia 13 października 2011 roku w części, w jakiej decyzja ta wstrzymuje wypłatę emerytury za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie o sygn. akt K 2/12 (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1285, lex numer 1227132) orzekł, iż art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Powyższy wyrok został opublikowany w Dzienniku Ustaw z dnia 22 listopada 2012 roku.

Stosownie zaś do art. 145a § 1 k.p.a. można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja. W sytuacji określonej w art. 145a § 1 k.p.a. skargę o wznowienie wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (art. 145a § 2 k.p.a.). Sąd

Okręgowy uznał, że w przedmiotowej sprawie istnieje podstawa do wznowienia postępowania, określona w art. 145a § 1 k.p.a., nadto zachowany został termin do wniesienia skargi, wynikający z art. 145a § 2 k.p.a.

Jak wynika z uzasadnienia w/w wyroku Trybunału Konstytucyjnego obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury – nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od dnia 8 stycznia 2009 roku do dnia 31 grudnia 2010 roku. Oznacza to, że w przypadku osób, którym emeryturę przyznano przed dniem 1 stycznia 2011 roku, a które kontynuują zatrudnienia istniejące przed przyznaniem emerytury, nie ma podstaw do wstrzymania wypłaty emerytury. Odwołując się do obszernego orzecznictwa Sądu Najwyższego, Sąd Okręgowy uznał, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego stwierdzający niezgodność przepisu ustawy z Konstytucją jest w zasadzie skuteczny ex tunc, tj. od dnia wejścia w życie zakwestionowanego przepisu, chyba, że co innego wynika z sentencji wyroku. W konsekwencji powyższego Sąd I instancji stwierdził, że organ rentowy na podstawie art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. powinien uchylić w całości decyzję z dnia 13 października 2011 roku i w nowej decyzji rozstrzygającej o istocie sprawy winien wznowić wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 roku do dnia wstrzymania wypłaty. Końcowo Sąd I instancji stwierdził, że J. P. wniosek o zapłatę odsetek od świadczeń, których wypłatę wstrzymano od dnia 1 października 2011 roku złożyła po raz pierwszy wraz z wnioskiem o wznowienie postępowania, tj. w dniu 26 listopada 2012 roku. Organ rentowy pomimo złożenia tego wniosku nie wydał żadnej decyzji w przedmiocie odsetek. Aktualnie zaś wnioskodawczyni w odwołaniu od decyzji z dnia 21 marca 2013 roku po raz kolejny wniosła o zapłatę odsetek. Dlatego powyższe odwołanie J. P. należało potraktować również jako odwołanie wniesione w związku z niewydaniem decyzji w przedmiocie żądania odsetek. Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy jak w pkt I sentencji wyroku orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zaś jak w pkt II sentencji wyroku – na podstawie art. 477¹⁴ § 3 k.p.c.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie o sygn. akt K 2/12 (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1285, lex numer 1227132) poprzez wznowienie wypłaty emerytury za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku, w sytuacji gdy wyrok Trybunału Konstytucyjnego wszedł w życie od dnia 22 listopada 2012 roku.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniosł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Istota wniesionej apelacji sprowadza się do rozstrzygnięcia jakie skutki wywołuje orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego: ex tunc czy ex nunc, tj. czy przepis uznany za niekonstytucyjny traci moc od momentu jego uchwalenia czy dopiero ogłoszenia orzeczenia Trybunału stwierdzającego niekonstytucyjność w Dzienniku Ustaw.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie o sygn. akt K 2/12 (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1285, lex numer 1227132) orzekł, iż art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 roku, Nr 257, poz. 1726) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w art. 6 dokonała zmiany w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Spółecznych między innymi poprzez dodanie art. 103a, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Uznany za niekonstytucyjny (zakresowo) przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw nakazywał stosowanie między innymi wprowadzonego art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, tj. przed dniem 1 stycznia 2011 roku - przy czym w stosunku do takich emerytur miał być on stosowany od dnia 1 października 2011 roku.

Skutki zakresowej niekonstytucyjności art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw są takie, iż z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw utracił on moc w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od dnia 1 stycznia 2011 roku lub przed dniem 8 stycznia 2009 roku.

Bezspornym w sprawie było, iż J. P. należy do kręgu osób, które prawo do emerytury nabyły w okresie od dnia 8 stycznia 2009 roku do dnia 31 grudnia 2010 roku, kiedy nie było obowiązku rozwiązywania stosunku pracy. Wnioskodawczyni prawo do emerytury nabyła na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 17 marca 2009 roku, od dnia 1 marca 2009 roku.

Niewątpliwym jest, że w stosunku do wnioskodawczyni zapadły wyrok Trybunału Konstytucyjnego wywołuje bezpośrednie skutki prawne, przy czym Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, iż są to skutki ex tunc.

Niekiedy przyjmuje się, że przepis traci moc ex tunc, a więc od początku, gdy już sam tryb uchwalania był wadliwy (por. Prawo Intertemporalne w Orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego - pod red. Ewy Łętowskiej i Konrada Osajdy; Biblioteka Sądowa - Oficyna Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008, str. 42). Orzecznictwo sądowe wydaje się jednak iść dalej w kierunku niestosowania przepisu niekonstytucyjnego także do stanów faktycznych mających miejsce, w czasie gdy nie dokonano jeszcze jego derogacji.

W świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. z 1997 roku, Nr 78, poz. 483 ze zm.) orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne.

Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją co do zasady winna oznaczać, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma zatem skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa pogląd, że utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją co do zasady winna oznaczać, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma generalnie skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2009 roku w sprawie o sygn. akt I CSK 379/08, OSNC 2009/12/172, lex numer 531567; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 roku, w sprawie o sygn. akt V CO 43/08, lex numer 564856; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2006 roku, w sprawie o sygn. akt II PK 42/06, lex numer 950622; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 15 listopada 2006 roku w sprawie II OSK 1349/05, lex numer 318307; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1999 roku w sprawie o sygn. akt I CKN 204/98, OSNC 2000/5/94; wyrok

Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1999 roku w sprawie o sygn. akt II CKN 632/98, lex numer 1231372; wyrok z dnia 7 grudnia 2000 roku w sprawie o sygn. akt III ZP 27/00, III ZP 27/00, OSNP 2001/10/331, lex numer 46059).

W tym miejscu należy również zauważyć, że na tle stanów faktycznych wywołanych utratą mocy art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pojawiły się orzeczenia przyjmujące skutek retroaktywny wyroku Trybunału i wznawiające wypłatę świadczenia za okres od dnia 1 października 2011 roku, a zatem także za okres sprzed utraty mocy przez niekonstytucyjny przepis (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2013 roku w sprawie o sygn. akt II UK 372/12, lex numer 1350555, wyroki Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 21 lutego 2013 roku w sprawie o sygn. akt III AUa 41/13, lex numer 1280645 oraz z dnia 16 stycznia 2013 roku w sprawie o sygn. akt III AUa 1079/12, lex numer 1264372).

Podzielając ten kierunek wykładni Sąd Apelacyjny w Białymstoku na podstawie art. 385 k.p.c. apelację organu rentowego oddalił.